

54. ÉVF. 2. SZ.

1942 FEBRUÁRIUS

TURISTAK LAPJA

SZERKESZTI DR. PEITLER GYULA
KIADJA A MAGYAR TURISTA EGYESÜLET

TURISTÁK LAPJA

HAVI FOLYÓIRAT A TURISTASÁG ÉS HONISMERET TERJESZTÉSÉRE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-u. 23. Telefon 137-673.

A lap részére szánt közleményeket dr. Peifler Gyula szerkesztő címére a M. T. E. helyiségébe (Budapest, VIII., József-utca 23. sz.) kell küldeni. Szerkesztő-bizottság: Buzay Béla, Kertész Jenő, Kollár Károly, Sujtó Béla, Szöllőssy Jenő. Postatakarékpénztári csekk számla: 3544.

Előfizetési ár évi 12 pengő. A M. T. E. tagjai tagdíjuk fejében kapják. Egyes szám 1 P.

Megjelenik minden hónap 15-én.

Tartalom: Tavaszi sítórák Kárpátalján. Dr. Glatz Konrád. (21.) — Sível a Gutinon, Sujtó Béla. (26.) — Rozsály vidékén. Szöllőssy Jenő. (33.) — EGYESÜLETI ÉLET. Kk., K. S., S. B. (36.) — TÉRKÉPÉSZET. p. gy. (38.) — IRODALOM. p. gy., S. B. (39.) — KIRÁNDULÁSAINK. (40.)

Egyesületi jelvényünk

művészi rajza a gyopáros címerpajzs az apostoli kettős kereszttel és a hármassal a hazaszeretet és természetszeretet nemes kifejezője! Viseljük mindig, de különösen kirándulásainkon feltűnő helyen, bajtársi összetartozásunk szép szimbólumát!

Az újonnan készült jelvények három nagyságban kaphatók. Nagy-jelvény: 1 pengő. Gomblyukjelvény: 50 fillér. Kisjelvény: 30 fillér.

Egészüdszon aranynyomása, művészi kivitelű,

BEKÖTÉSI TÁBLÁT

ad olvasóinak önköltségi áron a

TURISTÁK LAPJA

Rendelje meg minél előbb az egyöntetű, pompás bekötési táblát 1-80 pengőért. — Megrendelést hasonló kivitelben és áron az előző évfolyamokra is elfogadunk.

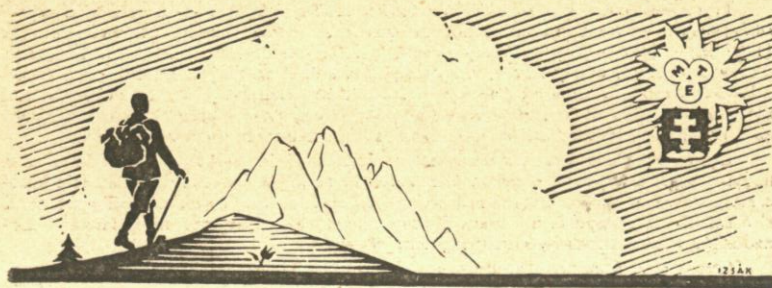
„JÓ EGÉSZSÉGET!”

A korszerű egészségvédelem kiskatéja. A 138 oldalas, sok művészi fényképpel és szemléltető rajzzal díszített kötet elsősorban az ifjúsági vezetők számára íródott, de

közérdekű tartalmaért minden turistának érdemes megszereznie.

Ára 3 pengő.

Tagtársaink kedvezményes áron megkaphatják egyesületi titkárságunknál.

Tavaszi síturák Kárpátalján.

Írta: Dr. Glatz Konrád.

1941 április eleje. A körösmezői katlanban tavaszi hangulat, zöldelő legelők, itt-ott egy-egy szürke hófolt. Alig 400 méterrel feljebb még összefügg a hótakaró és éles hógerincek, mint egy-egy ezüst hid köti össze a Máramarosi havasok hópiramisait. Egy évvel ezelőtt jártunk itt utoljára. Akárcsak akkor, célunk most is a Bliznica és Szvidovec elsőrendű magashegy síterepeinek bejárása.

Sokat foglalkoztak már a *Turisták Lapja* hasábjain ezzel a hazánk síterei között feltétlenül a legelsőik között álló hegységgel. Mi, kassai hegymászók és síelők, akik több év tapasztalataira tekintünk vissza ebben a hegységben, tavalyi túránkról beszámolva gyakorlati útmutatással szeretnénk szolgálni azoknak, akik a Bliznica és Szvidovec csúcsain, vég nélküli katlanaiban nyomainkat követni óhajtják.

Dragobrát menedékház (1450 m).

Nyolc síelő és hét hucul teherhordó — tizenöt nehéz hátizsák súlya alatt gőryedve — lassan haladunk felfelé a *Bukovinka* (1165 m) alatti pásztortanyán át a *Mencsul* (1405 m) — erdős csúcsa felé. A Mencsul őserdejének szegélyén léceket csatolunk. Nehezen jutunk előre a meredek ösvényen. A Mencsul utáni nagy magasságvesztésen átesve, utunk nagyobbára felfelé halad. A nap már lebukik a Bliznica gerince mögött, amikor elérjük a csaknem két méteres hóteher alatt roskadozó dragobrát pásztortanya kunyhóit és ezzel végleg magunk után hagyjuk az őserdőt. Elénk jön *Jurányuk László*, a dragobrát menedékház szolgálatkész őr (levélcíme: Körösmező-Kevele, 133. sz.) és segít, ahogy tud, hogy mielőbb a menedékházba érjünk. Még rövid félóra és belépünk az egyszerű kis kunyhóba, amely kilenc napig hajlékunk lesz. Fenyőgalyakkal fedett két sor deszkafekvőhely egymás felett, néhány pokróc, egy kis vastűzhely, asztal és padok. Rövidesen kiürülnek hátizsákjaink és minden nélkülözhető helyen konzervek, kenyerek, üvegek és dobozok sorakoznak. Elkészül az első vacsora, utána rövid, barátságos párbeszéd és nemsokára az egész társaság hálósákokba bújik, hogy kipihenje a feljövétel fáradalmait.

A Tatulskán (1774 m).

Április hatodika, — virágvasárnap. Az éjszakai erős délnyugati szél elállt. Békés reggeli napsütésben úsznak a Bliznica hullámzó hómezői. Igazi tavaszi nap, még a kedves madárdal sem marad el. Egyenletes csonthó, amely éppen most puhul meg, biztosítja a gyors és könnyű előrejutást.

Egy évvel ezelőtt sűrű ködben és havazásban értük el a Tatulskát, nehezen tájékozódva Bézárd-iránytűnk segítségével. A tervezett lesiklás akkor elmaradt. Kelle-

mez izgalommal törtetünk most előre. Tudjuk, hogy az idő ma kitart és a tavaly tervezett lesiklást a Kracsunieszki völgybe most megvalósíthatjuk.

Nyomaink először a menedékház fölötti 1553-as hágóba, — nevezzük *Dragobráthágónak*, — vezetnek. Innen hosszú, vízszintes oldalmennettel átvágunk a *Stik* (1707 m) délnyugati lejtőin, hogy elérjük a főgerincen fekvő jellegzetes, hőerkély-díszítette csúcsot, amely név és magasságjelzés nélkül szerényen húzódik meg ebben a havas világban. A *Stik* és a térképen 1691-es magassággal jelzett gerincbütők között fekszik az és mivel turista és síszempontból egyaránt jelentős pontja a csoportnak, nevezzük „1680-as csúcs”-nak. Becslésünk szerint kb. ilyen magas lehet.

Lassan közeledünk az „1680-as csúcs” felé. Túránkon először bontakoznak ki a hegység igazi arányai. A főgerinc által keletről, az „1680-as csúcsnak” dél felé kibocsátott lavinabarázdálta oldalgerince által nyugatról teljesen körülfogva, alattunk terül el a szédületes arányú ú. n. „Nagy Katlan”, amelynek egyenletes, fehér lankái a menedékház közvetlen környékének legszebb síterepei.

Gyors egymásutánban átjutunk a kelet felé vad hőerkélyekkel letörő „1680-as” és 1691-es magaslati pontokon. Elérjük a Tatulszka alatti hágót, ahonnan enyhén emelkedő hógerincen rövidesen a csúcson állunk (1774 m). A menedékháztól alig másfél óra alatt értünk fel ide.

A kilátás elragadó. Vakító fehérségben hullámszik körülöttünk az egész hegység, a Tatarukától (1740 m) a Bliznicáig (1883 m). Bizarr hőerkélyek függnek ki a gerinccekről a meredek lejtők fölé és rövidesen felhangzik az első kis lavinák ismert zizegése. Különösen szép a letekintés a Todiaszka (egyres térképeken Dogyaszka, 1766—1764 m) katlanába, amelynek habfehér terephullámai a *Silvretta* jégáraihoz hasonló lágyasággal futnak le a Kaszó patak völgyébe. Már tervezzük is ezt a lesiklást, de hagyjuk inkább máskorra . . . Délkeletre, a Kracsunieszki völgy felé fordulunk, amelynek apró kis fenyőfái 400—500 méterrel a lábaink alatt, integetnek felénk. Ide fogunk lesiklani, de óvatosan el kell kerülnünk csúcsunk lavinás keleti letöréseit, amelyek sível járhatatlanok. Felcsatoljuk léceinket. 50—60 métert északkeleti irányban siklunk az 1506-os magaslati pontba kifutó oldalgerinc irányában. Meredek lejtő nyílik meg alattunk, amely tagozatlanul hajlik le a csúcs alatti jégkorszakbeli gleccservájta katlanba. Hirtelen délkelet felé fordulunk és újjongva húzzuk a krisztiániák végnélküli sorát a katlan felé. Számtalan kisebb-nagyobb hógombóc gördül alá a meredek lejtőn és versenyre kel velünk. Pillanatok alatt lihegve állunk a katlan fenekén. Felettünk 200—300 m-el az imént elhagyott csúcs hőerkélye. De lesiklásunk tovább folytatódik. Kis katlanokon át, tépázott fenyőcsoportok között kergetjük egymást tovább, amíg csak az 1691-es magaslati pont keleti lejtői alatt megpihenünk. Véget ért első szép lesiklásunk.

Napnyugtakor a Bliznicán (1883 m).

A Bliznica az egész hegység legmagasabb csúcsa, egyben pedig a legszebb és a legformásabb is. Olyan közel van a menedékházhoz, hogy a késő délutáni órák is elegendők a megmászására.

A nap már alacsonyan jár, az árnyékok hosszúra nyúlnak, amikor az 1762 méteres előcsúcsra, a *Dragobrátra* érünk. Két jelentéktelen magasságvesztés után közvetlenül a Bliznica alatti nyeregbe jutunk, ahonnan remek íveléssel szöknek fel a falak, hogy a csúcspiramisban egyesüljenek. Fókáink jól kapaszkodnak az összeálló esti csonthavon. A menedékháztól számított ötnegyed óra alatt elérjük a csúcs rozoga háromszögélő gúláját (1883 m).

Vérvörös fényben úsznak a hegyek, az erdők sötétben ásanak fel a mélységből. Messzeterjedő kilátásunk fénypontja a Radnai havasok szeszélyes láncolata a *Horthy-csúcs* (2305 m) sziklás tömegétől az *Únókö* fehér lejtőjéig. Előttünk a Visóvölgy jobb-oldalát kísérő hegyek, az Iván pap havasa és a Várkö közel kétezzer méteres sziklás csúcsai. A félkört a Hóvár gerincének kétezzer métert meghaladó csúcsai zárják le. Nyugaton az áradó Tisza ezipstszalagja fénylik valahol Técső vidékén és északnyugat felé végnélküli sorban hőmpolyógnak a hófedte gerincek, amíg valahol Volóc táján elvesznek a távol ködében. Nem győzünk betelni a kilátással.

Lesiklás a Stik (1707 m) északi lejtőjén.

Hétfő, április hetedike: meleg tavaszi nap, akárcsak a tegnapi. A hómezők fölött lepkék, dongók, méhek szállodogálnak, a havon pókok sűtkéreznek. A hó gyorsan puhul, sietniük kell a Stikre, hogy az északi letérést még „használható” állapotban találjuk. Rövid háromnegyed óra alatt a csúcson állunk. Lábaik alatt 400 méterrel a katlan fenéke, meredeken és tagozatlan símasággal esik le oda a lejtő. Mintha repülőgépről tekintenénk le a Kracsunieszki apró, kis határfenyőire. Percek alatt ott lent leszünk. A nap még ferdén éri a lejtőt, hógolyókat gurítunk alá, hogy megállapítsuk a hó tartókéességét. Minden redben, indulhatunk. Az esésvonaltól kissé jobbra vesszük az irányt, hogy a hólejtő legalsó részét elzáró fenyőövön átvezető vályúszerű teknőbe jussunk. Nem is lesiklás, a bukórepülés érzése ez. Vad iramban húzzuk a krisztiániát, a rendkívül meredek lejtőn. Az előlrohanók visszaneznek: a hátsóbbak szinte a fejünk fölött lendülnek, mögöttük a nap és vakító hópor fröccsen fel lendületeik nyomán. Gyorsabban fogy a lejtő, mint azt tollal követni lehet . . .

A Kracsunieszki katlanában egy kiolvadt fűfolton ülünk és nézegetjük a lejtőt. Krisztiániaink és az általunk elindított számos kis súvadás zavarja meg a nagy fehér hólap sima egyöntetűségét.

Rövid pihenő után fókát csatolunk és rövid félóra alatt az „1680-as csúc” tetején állunk. Északkeleti lejtője már tegnap feltűnt nekünk. Ezt sem hagyhatjuk ki. A csúcshóerkély egy része néhány nappal ezelőtt leszakadt, nyomában lavina rontott le a Kracsunieszkibe. Közvetlenül a lavinától jobbra siklunk vissza a katlanba. Élvezetes, szép lesiklás.

Ugy látszik, már nem tudunk a Stiktől megválni. Rövid kis napozás, fókacsatolás és déltájban ismét a csúcson állunk. A Stik keleti lejtőjébe egy jellegzetes teknő vágódik, amely igen meredek kezdet után enyhén nyomul be az őserdőbe. Itt vezet a lesiklásunk. A teknő aljából korgó gyomorral harántoztunk a menedékház felé. Megéremeltük az ízletes dragobráti ebédet, derék asszonyaink gondoskodtak róla.

Havazás, köd, hideg.

Négy napig tartott és elzárta előlünk a magasabb régiókat. Április nyolcadikán, kedden reggel még meleg eső esik. Egy óra múlva fagypont alá száll a hőmérséklet és dara hull. Dél előtt tíz óra tájban már sűrűn havazik, nagy, kiadós pelyhek kergetik egymást szédítő iramban. Délutánra már vastag porhó fedi a keményrefagyott régi alapot. Szerda, csütörtök, péntek: ugyanaz a szomorú reggeli ébredés. Égyre nő az új hótakaró, amíg eléri a 60—70 centimétert.

A menedékházban nehezen viselhető el a hideg. A kis hályha nem képes eleget meleg termelni, a falakon átfúj a szél. A kályha köré kuporodva, vagy hálózsákjainkba bújva olvasunk, de ezzel nem verjük el az időt. Ráfanyalodunk a síelésre és nem bánjuk meg. Először csak a Stik oldalában és a menedékház alatt birkózunk a mély porhóval. Csütörtökön a köd kissé feljebb száll és a hó megülepszik. Egy-egy tűrára nyílik alkalom.

Sűrűn váltogatjuk egymást a nyomtaposásban, a zúzmará és hóteher alatt roskadozó, lekonyult fejú fenyőcskék részvétlenül nézik nehéz munkánkat. Nagyjából vízszintesen haladva elérjük a Stik északkeletre lefutó oldalgerincét, illetve annak kiszélesülő vállát. Alattunk 300 méterrel feltűnnek a Kracsunieszki völgyi pásztortanya hóban fulladozó kunyhócskái. Óvatosan, támasztott ívekkel siklunk le a mély hóban és nemsokára az egyik félig befújt kunyhó száraz sarkában kuporodunk egy kis rögtönzött tűz köré.

Napsütés, porhó a „Nagy Katlanban”.

Mégis megjött a várvárt időváltás. Április tizenkettedike, nagyszombat reggeli is olyan szomorú, mint az előzők, sőt talán még hidegebb, még szelesebb. Reggeli alatt az idő rohamosan javul. Nagy kék foltok jelennek meg és társaságunk egyik tagja örömmel ront be az örömhírrrel: a Stik „kint van” a ködből.

Gyorsan elindulunk és a Stik csúcsa felé tartunk. Szibériai hideg, rohanó köd-

foszlányok, de egyre javul az idő. A Stíken már teljes kilátás fogad, a szél csökken, csaknem eláll és ragyogó új hóval fedve tárul elénk az egész hegység. A gerincek izzanak a napsütésben. Alattunk délnyugatra nyitott könyvként terülnek el a „Nagy Katlan” hőmezői. Maga a katlan három kisebb völgyserű teknőre oszlik. Egyik a Dragobrátról (1762 m), másik csúcsunkról, a harmadik pedig az „1680-as csúcsról” vonul le, hogy a katlan végében egyetlen keskeny völgyzorosban egyesüljön. A völgyzoros bejáratát mélyen alattunk túlméretezett hófúvatok összevisszasága zárja el; olyanok, mint egy tekintélyes alpesi jégár törései és repedései.

Nem is kell összebeszelnünk: hová, merre? Közös akarat vezérli az egész társaságságot le a katlan fenekére, a völgyzorosig. Két kilométeren át 300 méter magasságkülönbség mellett valósággal táncolunk lefelé a porhóban. Egyesek már a lesiklás végén, a völgyzoros repedéseinél állanak, amikor egyik társunk még a lesiklásra készül a csúcson. Kis pont a végtelen azurkék ég alatt ott fent a ragyogó hókupolán. Végignézzük a lesiklását. Annyira lelkesít a látvány, hogy elhatározzuk, megismételjük az egészet. Gyorsan — amennyire szívünk és tüdünk engedi — visszakapaszkodunk a Stíkre és másodszor is lerohanunk a katlan fenekére.

De már harmadszor nem csinálhatjuk ugyanazt. Most már nyomaink az „1680-as csúcs” felé vezetnek. Nem közvetlenül a csúcsra, hanem abba az enyhén kifejezett hágóba, amelyet az utóbbi csúcs a dél felé kibocsátott hőerkély díszítette — lavina barázdálta oldalgerinc legmagasabb pontjával alkot. Kb. 250—300 méternyire az „1680-as csúcs” tetejétől dél-délnyugatra. A „Nagy Katlanból” felóra alatt elérjük ezt a szépívelésű nyeret és tetejéről teljes szépségében tárul elénk a Kaszó patak völgyzárata a Todiaska (1766—1764 m) vakító fehér katlanával. Közvetlenül alattunk keskeny, két kilométer hosszú oldalvölgy húzódik le nyugat felé a Kaszó patak völgyébe. Hatalmas lesiklás nyílik meg előttünk, amely a patak völgyében egyikét dűledező kis pásztorkunyhónál ér véget.

Bliznica (1883 m), — lesiklás a keleti letérésen át.

Ismét aranyszínű délután. A Bliznica csúcsáról eltűnt a tavasz és vastag zúzmara fedi a csúcsháromszög rozoga rúdait. Kíváncsian pillantunk le a merész hőerkélyről kelet felé. Lehetséges-e itt egy lesiklási útirányt találni, amely levezetne a csúcs alatt északkeletre fekvő kis tengérszemhez és onnan tovább a széles havasi völgy ismert lejtőin mélyen le az erdőhatárig? Mert ha igen, úgy ez a Bliznica legszebb lesiklása lesz!

A Bliznica északkelet felé egy hosszú, jellegzetes oldalgerincet bocsát ki, amely egy kis kúpban kulminál. Ez a kúp és a Bliznica tulajdonképeni főtömege egy — már a menedékházból is jól látható — mélyen bevágott kis hágót alkotnak. Ezen a hágón erről is, arról is átkeltünk már tavaly és tudjuk, hogy a hágó mindkét oldalán egy-egy szép völgykatlanban élvezetes lesiklás vezet le az erdőhatárig. A feladat tehát az, hogyan érjük el azt a kis hágót? A csúcsunk járhatatlan jégfallal törik le egy tágas, de enyhe felső terraszra, amely alatt ismét meredek, lavinás lejtők zuhannak alá az első katlanokba. A terrasz északkelet felé rövid, de meredek tompa bordába fut ki, amely az előbb említett ismert kis hágóba vezet. Ez a borda kell, hogy levezessen bennünket a kis hágóba, ahonnan már ismerős az út tovább.

Leelőször is azonban el kell érniünk a csúcs jégfal alatti terraszt. Ennek is megtaláljuk a módját. Megkezdjük a lesiklást. Körültekintően síklunk le egy darabot a feljövétel útirányán, a csúcs északi lejtőjén, közel a letérés széléhez. Le-le tekintünk a jégfalon, amely egyre alacsonyabb lesz, amint lejjebb síklunk a csúcstejtőn. Kb. 80 méterrel a csúcs alatt már csak egy 6—10 méter magas jégfalacska választ el a felső terrasztól. Óvatos harántsíklással lezökkenünk a kis jégfalon és a felső enyhe terrasz enyhe hőlejtőin ívelünk tovább. Túl vagyunk az első akadályon. Fejünk fölött a Bliznica merész hőerkélye a lenyugvó nap vérvörös sugaraiban fűdik. Alatta meredek jégfalak, lavinanyomok, sziklás bordák. Igazi magashegyi környezet. Kíváncsian várjuk, milyen lesz a második akadály: a kis hágóba levezető rövid borda? A hó jól tart és néhány gyors krisztília ezen is lesegít. Csak arra ügyelünk, le ne térjünk a borda tompa hátáról a gyakran lavinás oldalakba. Egymás után lendülnek le társaink ezen a kis égi lajtorján.

Örömmel állunk egymás mellett az ismert kis hágóban és nézünk vissza az

imént lefektetett nyomokra. Innen már ismerős az út előttünk. Nem is tétovázunk sokat és a hideg, zúzmarás porhóban vad iramban rontunk le a parányi tengerszem katlanába és azon túl dombokon, teknőkön át kergetjük egymást hatalmas hófelhőket hagyva maguk után le az itt alacsonyan húzódó erdőhatárig (kb. 1200 m.). — Több mint 650 méter nivőkülönbséggel jár ez a lesiklás, a Bliznica legszebb lesiklése.

A Todiaszka északi ormán (1766 m).

Ragyogó hűsvét vasárnap reggel. Körösmező felett völgyi köd ül. A Hóvár és Pietrosz mögött felbukik a nap és rózsaszín fénnel árasztja el a Bliznica és Stik lejtőit. Szébb időt el sem képzelhettünk volna legtávolabbi célunk, a Todiaszka eléréséhez. De mire léceinket felcsatoljuk és sorban taposuk a nyomokat a Dragobráthágó (1553) „főn” kapuja felé, karcús hőtölcsek kergetik egymást a gerinceken és apró kis felhőfoszlányokat hajt magasan a szél délnyugat felől. A hágóban már metsző hideg szél fogad, hátul messze délnyugaton pedig sötét felhőfal várakozik, hogy betörjön a napsütésben úszó Máramarosba. Az „1680-as csúcs”-on és az 1691-es magaslati ponton már valóságosan birkózunk a szélviharral. Az előmenőknek csak a felső teste látszik ki a szédületes iramban tovarohanó hóporból.

Versenyt futunk az idővel. Érezzük, hogy egy kezdődő „fön” jelei ezek, amely bármely pillanatban kitörhet. Ha pedig köd és hóvihar fedi el a nyomokat, nehéz a visszatérés ebből a hósvatagból. Erőltetett iramban haladunk a csúcs felé, gyorsabbak vagyunk mint a „fön” és a menedékháztól számított két óra alatt a Todiaszka északi ormán állunk (1766 m). A két méterrel alacsonyabb déli orom olyan, mintha lángokban állna. Csúcsáról 60—80 méteres hófátyal hajt ki a vihar messze a keleti letérések hőerkélyei fölé. Talán a déli orom védelme folytán mi meglehetősen szélszélben vagyunk. Sok időnk nem marad a szemlélődésre. A hideg és az időváltozás veszélye sürgetnek. Lecsatoljuk fókáinkat és megkezdődik a lesiklás a Kaszó patak völgye felé. Percek alatt a Todiaszka-tengerszem katlanába siklunk. De ez csak a lesiklás első részlete. Az enyhe katlan domborulatain és homorulataiban száguldunk tovább egyre lejjebb és lejjebb elragadó sítéren egész a völgyfenékgig (1300 m). Itt rövid pihenő után felcsatoljuk fókáinkat és kelet felé fordulva vissza iparkodunk az 1691-es magaslat és a Tatulszka közötti hágóba, ahol idejövét elhagytuk a gerincet. Fókáink jól fognak. Az egyre növekvő szélvihar, amelyet hátba kapunk, is hajt felfelé. Alig egy óra múlva ismét a hágó alatt vagyunk.

Teljes erővel tör ránk a vihar. Az ég még derült, de a felkavart hó és jégkristályok úgy megtöltik a légtér, hogy a csúcsok misztikus felhomályban, elmosódott körvonalakkal tetszenek át a hóförgetegen. A szél már ide-oda változtatja irányát. Valószínűleg forgószéltölcsek ezek, amelyekben minden erőnket összeszedve támoalgunk át a hágón. Arcunkat sebesre marják a rohanó jégzemek, — a gerinc, idejövételünk útja el van vágva előttünk. Egyedüli kibúvó az, ha a hágó keleti oldalán lesiklunk a Kracsunieszkiba és annak talán védettebb katlanáiban a Stik megkerülésével kerülünk haza. Hőerkélyek függenek ki kelet felé és alattunk meredek lejtők vesznek el a vad forgatagban. Mégis sikerül egy helyet találni (közvetlen a hágó legmélyebb pontjától kissé balra), ahol leereszkedhetünk. Tapogatózva ívelünk lefelé, nem egyszer lök fel bennünket a szél titáni ereje. Elérjük a Kracsunieszki alját, de nyugalomra itt sem találunk. Valóságos boszorkánykonyha ez a máskor oly békés katlan. Forr az egész és fenyőfácskák recsegnek-ropognak a vihar súlya alatt. Nagyjából vízszintesen, magasan a Kracsunieszki pász-torkonyhói fölött rézsútozunk a Stik északkeleti nyúlványa felé, hogy elérjük ennek a vállát és onnan dél felé fordulva a menedékházat. Küzdelmes út ez, de minden lépés közelebb hoz a menedékházunkhoz. És itt legalább menni lehet. A gerinceken élő ember meg nem maradna.

Jóval elmúlt dél, amire a menedékházba érünk, — az utolsó néhány méteren keservesen küzdve a szembefújó vihar ellen. Sokáig tart, amíg jeges, testhez fagyott ruháinktól megszabadulunk és a tűzhely körül melegsünk a viharban recsegő-ropogó vityillóban.

Megrázó, szép túra volt ez, de jókor értünk haza...

A fővárosban nem volt fehér karácsonyunk. Az ujságok hójelentéseiből hiányoztak a nagybányai adatok. *Kofsis Feri* barátommal mégis nekivágtam a hosszú útnak. Várakozásomban nem csalódtam, szép fehér köntösben várt *Nagybánya*. A város tele volt sielőkkel, különösen az István király szálló környékén láttunk sok siruhás kirándulót. Ott volt a főhadiszállásuk. A szerényebb igényűek a *Munkásfőiskola turista-szobáiban* találtak barátságos otthont.

Mindjárt, a város közvetlen környékén is találunk terepet. A *Virághegy* alja olyan népes, mint a Budai hegyek sívidéke. Nincs messze a királyerdei terep sem, oda csilingelő szánok szállították a sielőket. A túrasielők a *Rozsály* és *Gutin* vidékét keresték fel. A *Gutin* valódi túraterep. Végigjárását nagyon megkönnyítene, ha télen is járna a *Nagybánya* és *Máramarossziget* között közlekedő autóbusz. A *Rozsály* és *Gutin* közötti hágóban, közel 1000 méter magasságban kezdhetné az ember az utat. A társasgépkocsi azonban télen csak *Felsőbányáig* közlekedik. Menetrendje nem felel meg a turistaérdekeknek, mert első járata az István király szálló mellől csak 9 órakor indul. *Felsőbánya* a Gutin egész gerincvonulatának végigjárásához nem a legalkalmasabb kiindulópont. Hosszú a kapaszkodó és több mint 1000 méteres magasságkülönbséget kell legyőzni. A lesiklás *Kapnikbányára* pedig aránytalanul rövid a felmenetelhez képest. *Síszempontból* inkább az út fordítottja ajánlható. *Kapnikbányát* járművel nagyon nehéz megközelíteni. *Nyegreán Sándor* autóvállalkozó rendszeres járatát a nagy hó leeste után beszüntette. (Kedvező időben a Rákóczi-téri taxiállomásról 15 ó. 30 perckor indul, ellenirányban reggel 7-kor a kapnikbányai bányaeorvosi lak mellől. 33 km. Menetidő 1,5 óra.) Úgy döntöttünk tehát, hogy a hegyeken keresztül, de a *Gutin* főgerincének kikapcsolásával közelítjük meg *Kapnikbányát*. A közelebb eső *Zrinyi-téri* kisállomásról a reggeli motorossal utaztunk ki *Felsőbányára*.

A festői fekvésű városka hamar a hátunk megett maradt. Országúton vezetett sítúránk első szakasza. Szánszonnal találkozunk szembe. A hatalmas méretű flotációs telep felől jönnek és a fernezelyi kohóba szállítják az olvasztásra szánt anyagot. Feljebb fahasábokkal megrakott kis szánokat húznak a mokány hegyi lovak. A *Keringő* nevű sziklás útrészlet után már jobban érvényesül a táj szépsége. Rövidesen leterhetünk a főútról, átvágásokkal szeljük át a hurkokat, hajtúkanyarokat.

Az „*I. sz. műút órház*”-nál tartjuk az első pihenőt. A kirándulók „*Gyurkaház*” néven ismerik. A csinos épületet nemrég festették át; olyan csinosan hat a sudár fenyőszálak háttérével, mintha nem is útkaparóház, hanem erdei nyaraló lenne.

A házzal szemben induló rövidítő vonalon kezdjük meg a kaptatást. Elérjük, de ezzel búcsút is mondunk a műútnak. Egy meredek tetejű ház közelében pisztráng-tenyésztő medencéket látunk. Eppen akkor törték a jégtáblákat. Átkelünk a vízvezeték jégcsapoktól szakállas alagútján és az ÉK-nek tartó erdei úton kapaszkodunk. Délnek futó völgyeket keresztezünk, ilyenkor — változatosság kedvéért — van egy kis lesiklás is, hogy a völgy túlsó oldalán tovább folytassuk a kaptatást. A *Magura* felső szakaszán kiérünk az erdőből. Irtják az erdőt, farakások pettyegetik, vízvezető-vályúk keresztezik a hómezőt. Elérjük a *Sujor-utat*. Ezt már ismerem, nyáron jártam rajta, a *Rozsályról* jövet. Akkor nagyon szépnek, érdekesnek találtam, sielésre azonban nem alkalmas. Lejtése gyenge, különösen alsó szakaszát nagyon összehasogatta a patak. Vigyáznunk kellett nagyon, hogy össze ne törjük léceinket. A völgy szájánál az erdőz nem akart hinni a szemének, nem tudta elképzelni, hogy sível tettük meg a nehéz utat. Csodálkozott, hogy nincs nálunk fegyver, farkashistóriákkal rémítettet.

Kapnikbányán töltöttük az éjszakát. Másnap, december 28-án, akartuk megkísérelni a gutini gerinctúrát. Reggel nagy havazásra ébredtünk. Egész éjjel esett a hó és sűrű pelyhekből délig hullott. Vasárnap volt, nem jártak lovasszánok, csak egy keskeny gyalogösvény kigyózott a községet átszelő úton. A túra elmaradt, gyakorlatozással töltöttük a délutánt. Kerek 20 éve sielek már, sok sívidéken megfordultam az idők folyamán, de ilyen mély, friss hóban nem siettem még seholsem.

Korán szándékoztunk elindulni. Tervünk füstbe ment, mert nem számoltunk azzal, hogy *Kapnikbányán* — későn világosodik. Olyan mélyen húzódik meg ez a bányatelep a hegyek között, hogy a nap csak magasan járva tekint be a községbe.

Nem az órát, hanem az ablakot néztük, reggel 8-kor pedig még alig szűrkiült. Csak 9 órakor hagytuk el Pappék kis portáját. Csikorgott a hó a talpunk alatt, csatolás-kor szinte odaragadt kezünk a kötéshez. Nemcsoda, 25 fokot mutatott a hőmérő. Nem sokáig fáztunk, meredeken vezetett a felvég útja, hamar bemelegedtünk.

Fent a *Rótábányánál* felütötte csillogó fejét a *Gutin*. — Elmaradtak a házak. A térkép szerint a *Máramaros* felé tartó országúton kell haladnunk. Olyan vastag és mindent elegyengető volt a hóbunda, hogy csak a kettős póznasor sejteti, merre vezet az országút. Szépen menetelesen emelkedik a terep. Megpillantjuk a napkorongot, ereje nem volt, csak világított. Kétoldalt sáncok húzódnak fel az erdőszélig.

Elhagyjuk az országutat, mely egy fenyvesszel fedett, szelídvonalú hegyet kerül meg. Rövidítettünk és annál a keresztnél térünk vissza, ahol egy szekérút — a megyehatár mentén — a *Lápos* gerincének tart. — Fent vagyunk a *Gutin* és *Lápos* közötti hágón. Széljárta vidék ez, helyekent kibukkant a régi, eljegesedett hófelület, között pedig majd elsüllyedtünk a nagy hófúvásban. A máramarosi oldalon nyitlabb a terep; megszakadnak az erdők, lejtős hómezőknek adnak helyet. Vége az eddigi zárt képeknek, látóhatárunk egyszerre kiszélesedik. Meglepésként hatnak a *Máramarosi havasok* egymás mellé sorakozó gerincvonulatai. Az *Iván pap havasa* királyi módon magasodik ki közülük. Csaknem kilométeres a hágón vezető útszakasz. Ott, ahol erősen lejtene kezd, letérünk róla és a megyehatár menti szekérúton haladunk tovább. A térkép határozott vonalú gerincutat sejtet, valójában azonban továbbra is szelíd, élesebb vonásokat nélkülöző a terep. Gyengén emelkedik az út, a lejtőket szintben haladó részletek szakítják meg. Mind nagyobb teret foglalnak el a fenyőfák, de az erdő nem zárt, ligetes jellegű. Hólepelbe öltöztek a fenyők. A nap most már igazán sütött. Mint az elképzelhető legszebb karácsonyfadisz, úgy csillogtak a fákon a fényes hókristályok. A ligetes terepen nehéz volt követni az utat. A keréknyomokat eltakarta a hó. Különösen ott jelentkeztek a nehézségek, ahol a fenyvest bükkös váltotta fel.

A háttérben egyre szebben bontakozott ki a *Gutin* első csúcsa, az *Apostolok* sziklacsoportjával. Égnek meredő sziklaszálaival úgy hatott, mintha büszke szirtfokon álló váromladék volna. Szinte mesebelinek tűnt fel a kép.

Most már jól fel lehetett ismerni a megyehatár gerincét, meredekebben tört fele, éppen az élén húzódik a fenyőerdő szegélye. Mi azonban nem a legrövidebb vonalon igyekszünk a *Gutin* első csúcsa felé, hanem magasságunkat tartva, a gerinc ÉK-i oldalában haladó úton maradunk. A *Horgos kút* érintése után felcsatoltuk főként. A *Gutin főcsúcsától* keletnek ágazó szelídebbvonalú mellégerinc nyerge felé tartottunk, azzal a megfontolással, hogy így kevesebb fáradsággal értünk célt, mintha mindjárt a délnek forduló, meredeken lejtő főgerincet ostromolnók. Vastag volt a hólepel, nehéz volt a laza porhóban a taposás. A jóból is megárt a sok, mondogattuk. Ha legalább négyen lennénk, váltásokkal könnyebben ment volna, de így kettesben bizony sokat kínlódtunk. A nyeregben irányt változtattunk, Ny. felé vitt az utunk. Egyre meredekebbé vált a lejtő s ezzel együtt mindjobban kevesedett a hó, a minősége is szemelláthatóan romlott. Fent bizony visszasírva emlegettük az alant hagyott finom, laza porhavat. Az erdőhatáron túl kemény, jeges és egyenetlen, bibircses volt a hó felszíne.

A *Gutin* sorrendben második, egyben legmagasabb csúcsát (1447 m.) háromszögélő állvány koronázza. Gerendáit megszőpítette a zúzmarabevonat. Metsző hideg volt odafent, de mindezért kárpótolt a tiszta idő és a remek kilátás. Délkeletnek a *Lápos* hosszú gerincvonalát követte szemünk. Egymásután sorakozó vulkáni kúpokból áll; eggyeretűek, nem sok jellegzetességet mutatnak a csúcsok. Csak a vége magasodik fel erőteljesebben, a testes *Hugyin* után nemes vonalaival pompásan érvényesül a *Széples* (Cibles). Nincsen méltó párja a környéken. Kiugrik a vonulatból a lapostetejű *Sátorhegy*. Édestestvére a *Badacsonynak*, de jóval magasabb nála, meghaladja az 1000 métert. Messzebb a *Radnai havasokat* ismerjük fel.

A román katonák a csúcson földbe süllyesztett kis védkunyhót építettek. Milyen jó szolgálatot tenne ilyenkor. Oltalmat nyujtana a szél ellen. Használhatatlan; gerendáit felfűtötték a pásztorok. Erős a romboló ösztön a táj — különben békés, barátságos — embereiben. A *Mlesnica réten* épített MKE menedékház és az egykori közkedvelt *Brébfürdő* épületeinek hült helye beszédes példa erre.

A hullámos főgerinc lejtéviszonyai alapján eszményi sítérep lehetne. Sajnos, nagyon ki van téve a tűző nap hevének, a szél pusztító hatásának. A *Gutin* harmadik csúcsa (1430) széles háttá terpszkedik. Északnak nyúló foka a *Kakastaréj* merész sziklavonulata. — Útközben a hegységtől nyugatra emelkedő magaslatokat vehetjük szemügyre. A *Köhát* fennsíkosi jellege — fehéren világító mezőivel — télen még jobban érvényesül, mint nyári időben. A *Hontükör* kopasz tetejét is jól látni innen, de Magyarország határvonalát ebből az irányból nem ismerhetjük fel. A püposhátú *Rozsály* aljában megkereshetjük a *forrásligeti* menedékház helyét.

Végigjártuk a gerincet. Az utolsó, a negyedik *Gutin csúcs* (1398) bővelkedik legjobban sziklarészletekben. Sziklás és meredek a lejtője, nem lesikló útvonal. Vissza kell jönni a *Kakastaréj* közelébe és a sziklaktól Ny-ra, az ÉNy-nak néző lomberdős hegyoldalon kell megkezdeni a leereszkedést. A lejtő meredek, íveléssel kell siklani a ritkásan álló fák között. Ha azután kiérünk a fenyvessel szegélyezett hosszú rétre, bátran nekiereszthetjük a hóparipákat és iramsziklásban száguidhatunk lefelé. Nincs semmi akadály, a borókabokrokra még a hegye se látszik ki. A lejtős rét arra csábít, hogy maradéktalanul élvezzük ki a lesiklás nyugtorta élvezetét. Mi azonban megtörjük az irányt, nem adjuk le egyszerre magasságunkat, nem siklunk le a *lapos tóig*, hanem egy kis bordát keresztezve, délyugatnak fordulunk. Hullámos terepen, részütösen haladunk *Mariska útja* felé. Ez az út a *Gutin* E-i oldalában, mintegy 1000 m magasságban húzódik. A széles erdei utat nem lehet élveztesíteni, ilyen kemény téli időben is lábnyomok vezetnek rajta. Ez a máramarosiak legrövidebb útja a bányavárosok felé.

Mariska útja két nagyobb rétet érint. Érdemes rajtuk megállni és hátratekinteni. Pompásan érvényesül róluk a *Kakastaréj* és a *Gutin* negyedik csúcsának sziklacsoportja. Télen sokkal lenyűgözőbb a kép, mint nyári időben. A kopasz fák és a fehér hómezők felett jobban érvényesülnek a szürke sziklarészletek. Magashegyi jelleget mutat a táj, messze területen nem akadunk párfára. Gyengén hullámos az útvonal. Nemsokára vége szakad az erdőnek. Kint vagyunk a *Magura* oldalában, az irtáson. *Keresztezzük* a Sujur-utat. Érdekes, hogy milyen kevés errefelé az állati lábnyom. A *Gutin* úgylátszik vadszegény vidék. A sok rémitgetés ellenére csak egy-ízen láttunk pl. farkasnyomot.

Meredekébbé válik a lejtő, élvezetesebb a lesiklás. Azon az útvonalon vagyunk ismét, melyet három nappal ezelőtt felmenetelre használtunk. Léceink nyomát alig lehet felismerni, betakarta a hó. A Gyurkaházban kis pihenőt tartunk, jól esik a melegedés az egésznapos kintlét után. Annál vígabban vágunk neki utunk végső szakaszának. Az átvágásokkal sokat nyerünk, azután kiegyenesedik az út, nincstovábbi lehetőség a rövidítésekre. Szerencsénk van, szán suhan el mellettünk. Nagy út van a hátunk megett, de se baj, nekirugaszkodunk. Beakasztjuk botjaink fülét a löcsbe és jöringezve siklunk. Egy-kettőre *Felsőbányán* vagyunk.

Gutini tóráam olyan élvezetes volt, hogy Szilveszter napján a Magyar Turista Élet kiránduló csoportjával, dr. *Lengyel Béla*, a nagybányai Munkásfőiskola turista-és szizakosztályi vezetőjének társaságában ismételen fent jártam a *Gutinon*. A nagyobb létszám lehetővé tette, hogy autókön egészen a Gyurkaházig menjünk fel; ez nagy út és erőmegetkaritást jelent.

Szépek voltak a kirándulások, de a téli mezbe öltözött város is sok érdekes látnivalót nyújtott. A *Cinnterem* szélén emelkedő ősi *Szent István torony*, a *Szénapiacon* álló *Léporos bástya*, a *Petőfi* emléket őrző kettősfedélű ódon *városháza*, a *zazárparti* régi *pénzverőház*, a fehér szemfedő alatt pihenő *liget*, stb. igazi vonzóhelyé avatja *Nagybányát*. Bepillantást nyertem a város életébe, megismertem *Berenés László* nagyvonalú alkotását, a *Munkásfőiskolát*. A városnak, mint idegenforgalmi és turistagócpontnak méltatása már külön fejezetet igényel.

Időadatok: I. Felsőbánya v. á., Gyurkaház 1 óra 40 perc, Sujur-út 3 óra 10 perc, Alsókapnik 18-as km. kő 4 óra 40 perc, Kapnikbányai róm. kat. templom 5 óra 30 perc. — II. Oláh sáncok 1 óra, elágazás a főútról 1 óra 25 perc, Horgos kút 2 óra 35 perc, mellékgerinc nyerge 3 óra 35 perc, főcsúcs 4 óra 40 perc, *Gutin* vége 5 óra 20 perc, vissza a *Kakastaréjig* 5 óra 35 perc, *Mar'ska útja* 5 óra 50 perc, Sujur-út 6 óra 20 perc, Gyurkaház 7 óra, Felsőbányai autóbúsz á. 8 óra. — Az adatok csak a fentiekben ismertett hómínőségre vonatkoznak.

A Bliznica (1883 m) keleti letörései.

(Dr. Dániel-Szabó András felv.)

Bliznica-csoport. A Kracsunieszki völgy zárlata.

(Dr. Gábor Ferenc felv.)

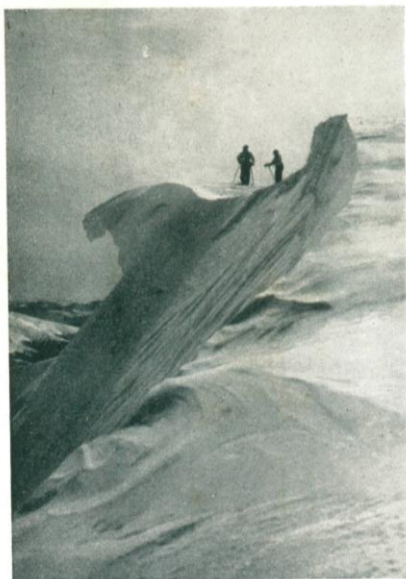
A Gutin. Hátterben a Kakastaréj.

(Kotsis Ferenc felv.)

Radnai havasok. Az Űnőkő alatt.

(Horváth János felv.)

Hóerkély a Bliznicán.
(Dr. Gádor Ferenc felv.)

A Bliznica nagykatlana.
(Dr. Gádor Ferenc felv.)

Radnai havasok. Az Űnőkő csoportja.

(Horváth János felv.)

1

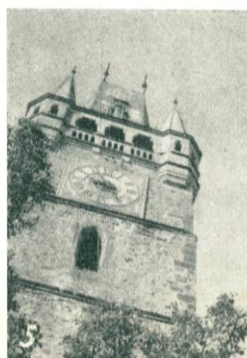
2

3

4

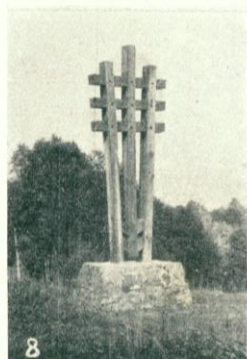
5

6

7

8

9

Képek Nagybánya vidékéről: 1. Nagybányai löporos bástya. — 2. Bástyaudvar. — 3. Rozsály. Kőgomba. — 4. Nagybányai g. k. fatemplom. — 5. 6. 7. Nagybányai Szt. István torony. — 8. Kereszt Pintye kútja közelében. — 9. Kapnikbánya. Tatáremlék. (Szöllösy Jenő felv.)

A Rozsály vidékén.

Irta: Szöllőssy Jenő.

Szürke reggel van, ködös, borongós őszi korareggel. A hegyekből felhők gomolyognak le a völgyekbe. Nyirkos, tapadós a levegő. Zörögve-zakatatolva vágat az üres, fát szállító vonat felfelé a *fernezelyi völgyben*. A tengelyvázon állva utazunk, kapaszkodunk, hogy le ne rázzon bennünket. *Nagybánya* tornyai már messze maradtak, elhagyjuk az alsófernezelyi kohóműveket is. A lakott helyek gyérebbé válnak, az országot mellett elszórtan kékre festett faházak, a pályatest mellett pedig ázott emberek ácsorognak. Aki utazni akar, az kiül a sinek mellé, vár, míg jön a kisonvat, felugrik rá s célhoz érve egyszerűen leugrik róla. Sikeres ugrás után búcsúzóul ordít egyet a továbbhaladó vonat után, amit a fentmaradottak karban viszonzognak. Hasravágódás esetén a búcsúkiáltás elmarad, viszont a közderültség annál nagyobb. Úgy látom, a mi kis menetrend nélkül közlekedő vonatunk bonyolítja le minden különösebb ügykezelés nélkül a völgy személyforgalmát is, nem hiába láttuk a végállomáson a biztató feliratú táblát: „*Személyszállítás szigorúan tilos!*”

Közben a felhők lassan szakadozni kezdenek, kék rések hasadnak az égen, fűrge napsugarak nyilaznak be a támadt réseken, melyek rohamosan tájulnak s mire a *feketepataki* végállomásra érünk, már napfényben fürdenek a hegyek és völgyek. Felcsatoljuk a zsákokat és a közel másfélórás zötyögés okozta gémberedettséget kirázva lábainkból, bekanyarodunk a *Fekete-patak* völgyébe.

Alig félórányra a völgy ismét kiszélesedik; kesernyes fűstszagot hoz a gyengén fujdogáló szél, rövidesen szénégető bogsákhöz érünk. Feljebb hatalmas halmokba összehajgált fahasábok tömege foglalja el nagy területen a völgy teljes szélességét, a patakok favályúikba eresztett vize gyorsvonalú sebességgel megszakítás nélkül szállítja le a hegyekből a kitermelt fát. A surrantók mellett tucatnyi ember csákyakkal hajtja szét a torlaszokba gyűlő hasábokat.

Az út emelkedni kezd, kétoldalt letarolt hegyoldalak között kanyarog, aztán ismét az erdőbe fordul. A patak folyása meggyorsul, zúgva rohan szurdokszerű ágyában, a zúgás egyre erősebbé válik és nemsokára egy szép kis vízesés kristályos habzásában gyönyörködhetünk. Utunk félóra múlva hajtúkannyarral elhagyja a *Fekete-patak* dél felé hajló völgyét és felkapaszkodik a nyeregbe. Innen már csak egy rövid futamodás a *forrásligeti erdészlak* s mögötte fenyők közé bújva találjuk az E. K. E. nagybányai Gutin osztályának kedves fekvésű menedékházát.

(Az emeletes faépület, mely a nagybányai turistáknak a megszállás alatt kifejlesztett áldozatkész munkáját dicséri, ma már túlnőtt a célon. Könnyű megközelítése miatt a környék kedvenc nyaralóhelyévé vált, ez természetesen hatással van a turistajelleg rovására. A nyaralóközönség miatt engedményeket kell tenni, olyan engedményeket, melyeket vérbeli turista nem szívesen lát. Ez nem szórványos jelenség, hanem sajnos nagyon is általános. A csonkaországbeli házak nagyrésznél azonos a helyzet. A forrásligeti menedékház kellemes jó benyomását csak az homályosítja el, hogy a Tatárszoros—Istvánmező Máramaros-sziget felé vezető piros jelzésű út kezdetén, a *felszabadulás egy éves évfordulóján is*, még mindig a régi „SPRE TATAR SIGHET” felírás volt olvasható.)

A menedékház tornácán a hátizsákokból megebédelünk, aztán a közeli erdőszélen púposodó szénaboglya aljában szusszanunk egyet. Az őszi nap pazar kézzel szórja sugarait, ökörnyal úszik a fenyőillatos levegőben, csend van, félig lehunyt pillám közül szinte káprázatban látom a világot. Jól esik feküdni a puha szénán, de turistaszívem tiltakozik az ellen, hogy ezt a ragyogó időt kihalászatlanul hagyjuk. Indulás, gyérünk fel még ma a Rozsályra. A hátizsákokat az ebédőben hagyva, visszamegyünk az erdőszélig s ott ahol a hegyről leszaladó patak a kocsíutat keresztezi, kifakult, foszlányokban lógó jelzést találunk. Rövid kapaszkodás után az ösvény elég széles útba tér, mely sűrű lomberdővel keveredő fenyvesekben, lassú emlékedéssel vezet a *Rozsály* felé. Rövid órát mehetünk, mikor az erdő erősen megritkul és a jelzésnyomok eltűnnek. A havas már nem lehet messze, tehát elhagyjuk az utat és balra kitérve, a hegyoldalban törtetünk felfelé. A fák rövidesen elmaradnak és előttünk domborodik a *Rozsály* széles, füves háta. Lassan ballagunk fel a tetőre; minduntalan megállunk, nézzük a tágas kilátást, élvezzük a jó időt, az őszi napot, a friss szelet és közben tele marokkal szedjük az érett *áfonyát*. Környékbeli asszonyok

és gyerekek rajokba oszolva gyűjtik kézi kosárkába az izes kék gyümölcsöt. Körül változatos hegyormok koszorúja hullámzik, északnak a találoán *Hontükkörnek* (a térképen *Plesca Mare*) nevezett hegy tetejéről erdővel szegve pontosan Magyarország térképét tükrözi a tisztás, délkeletnek a *Gutin* sziklataraja felett felhők kavarnak, odébb a *Feketehegy* erdei sötétlenek. Lemegyünk a fensik szelén tornyosuló kőgombákhoz; alattunk mélyen *Kisbánya* szétszórt házai fehérlenek, délnyugatnak a hegyek nyílásában messzehúzódó csodálatos aranyos párák között *Nagybányára* borul opálos fátyl s messze, nagyon messze a *Szamos* kanyargó csíksja csillog.

A nap lassan nyugodni készül, szelid szendérgéssel bukik a távoli felhők közé, a messi párák izzani kezdenek, majd elszürkülnek. Hűvös szél támad. Indulunk. Visszamegyünk a tetőn, megégszer körülnézünk. A fensik elnéptelenedett. Az áfonyaszedők már messze járnak, már csak néhány késedelmeskedőt látunk a lefelé bukó ösvényeken.

Reggel szeles, napsütéses időre ébredünk. A szél tépett szélű felhőfoszlányokat hajsza az azurszínű égen, sajnos a szép idő csak addig tart, míg a tegnap délután már megtett úton, az erdőt elhagyva, a Rozsály havasára érünk. A ragyogó napsütésnek itt percek alatt vége szakad és sűrű felhőbe kerülünk. Szerencsére mielőtt még elmerülénk benne, gyorsan végignézem követendő utunk irányát és megcélozom a gerincre boruló kis fenyves sarkát. Mire odaérünk, már ránk zúdultak a fellegek. Az ösvény átmegy a gerinc jobboldalára, s mivel nekünk inkább balra kell tartanunk, elhagyjuk és jöfélérás útnélküli, kidőlt fák közötti csörtetés után pontosan a *Mocsarastető* (Jezurile) előtti nyeregben levő fakesztnél lyukadunk ki.

A keresztől a gerincen végigfutó utacsokát követve megyünk délfelé. Elhagyott pásztortanyák maradnak el mellettünk, kis fenyvesek tarkítják a lomberdőt, kár, hogy a körülöttünk gomolygó felhők miatt alig néhány lépésre látni. Egyszerre a kődből fantasztikus rém, mesebeli sárkány mozog felénk. Közlebb érve a sárkány egy parányi vadász kunyhó óriás keménysisakjává szelidül. A ház előtt földbevert asztalok, székek.

A kis, ú. n. *Ürmösi vadászlaktól* kék jelzés indul, de hamarosan el kell hagynunk, mert az 1065. sz. ponttól a jelzés leszalad a völgynek *Felsőbánya* felé, nekünk pedig keletnek kell tartanunk. A *Juhartető* (Paltinul) északi oldalához, az előbb már említett 1065. sz. ponttól, a 75.000-es térképen nem jelzett széles, kényelmes kocsiút fut, megkerüli a Kőröshegyet, azután néhány kanyarral a Nagybányát Máramaroscsúttal összekötő útra leereszkedik, pontosan a *Pintye* forrása nevű szépen kiépített csurgónál torkol a mütűba.

Hogy ki volt *Pintye Gligor*? Hegyvidéki Rózsa Sándor, aki a bányavárosokba vezető utakon fosztogatta a járókelőket. Személyét még ma is valóságos legenda övezi. Kődös őszi estéken az ő lovának patkócsattogását hallják a falvak lakói, tetteinek színhelyét ma is mutogatják a pásztorok. A szegényeket természetesen nem bántotta, csak a gazdagok pénzét szedte el. A pénzt aztán kövek alá, barlangok rejtekébe dugdosta s ezek az elrejtett kincsek azóta is izgatják a kincskeresők képzeletét. Élete abban is hasonlít Rózsa Sándoréhoz, hogy végül ő is katonának csapott fel. A Rákóczi szabadságharc kitérőrekor a fejedelem zászlaja alá állott és mint szabadságharcvezér szolgálta a felkelés ügyét.

Pintye kútjának közelében három kereszt is emelkedik, egyikük, egy érdekes három kereszt, bizánci vonásokat mutat. A kútnál megpihenünk, az ott levő pásztorokkal beszélgetünk. Rövid időre a nap is kisüt. A nyeregből színt vesztett útjelzés fehér nyomán megyünk a *Magurát* megkerülve a *Gutin* felé. Az erdő hamarosan elmarad és kegyetlenül letarolt hegyoldalban érünk a *Gutin*-ról leereszkedő erdőben szaladó sujori útra. Közben az idő teljesen elborul, a távolból minduntalan újabb és újabb felhőszlopok törnek elő s lassan összesűrűsödve átláthatatlan szürke fátylat vonnak a hegyek elé. Még csak kora délutáni az idő, de bent az erdőben máris annyira sötét van, mintha alkonyodna. Valamikor ezen az úton szállították a kapnikai kobók részére az ércek olvasztásához szükséges faszenet, de a régi nagy forgalomnak már vége van. A kihalt utat benőtte a fű, köveit apróra repesztette az idő, sok helyen már egészen bebokrosodott, alig hinném, hogy évtizedek óta járt volna szekér rajta. A lassan emelkedő út a *Kovahégyi* nyeregtől lejtani kezd. Jobbra alattunk, szurdokszerű szűk völgy mélyéről hegyipatak dübörgése hallatszik, egyre közelebb kerülünk hozzája.

Az út egyszerre meredek ésszel nekiszalad egy keresztvölgynek és... vége van,

nincs tovább. Előttünk hatalmas kövek között tajtékzik a megáradt patak vize és a tulsó oldalon az útnak nincs folytatása. Leereszkedünk a széles patakmederbe, először felfelé keresgélünk, aztán lefelé fordulunk. Úgy 200—250 métert gázolhatunk a mederben, amikor a szűk völgy falához tapadva végre megtaláljuk az út folytatását. Alig megyünk valamit, az út átrendül a szurdok tulsó oldalára. Híd nincs, az árvíz elvitte. A hídfele roncsaint lemászunk a patakhoz és körölköré ugrálva, átkelünk a rohanó vizen. Pár perc mulva újabb átkelési akrobatamutatvány következik. Mikor lesz ennek vége? Előveszem a térképet, elkezdem a hidakat számolni: egy... kettő... három... tizenhárom! no hála Istennek, már feltem, hogy ez lesz az utolsó.

A két utolsó hidat helyén találjuk, ezek után már *Alsókapnik* házai következnek. Az erősen emelkedő műton Kapnikbánya felé indulunk. Jobbfelől nemskóra a köobeliszk tornyosodik az út fölé. 1717-ben, a tatárok utolsó betörése alkalmával, a seb-tében lóra ültetett tiszamelléki nemesség itt ugrasztotta, verte szét turáni testvéreink hordáját, akik éppen 8000 rabszjira fűzött fogollyal az ország elhagyására készülődtek. Egykorú feljegyzések szerint összesen 10 foglyot tudtak magukkal hurcolni.

Már sötét este érünk a hosszú keskeny völgyben, a végtelenségig húzóó *Kapnikbányára*. Megkeressük Körösy urat, a nagybányavidéki szövetkezet vezetőjét, ki kétséggel gondoskodik részünkre éjszakai szállásról.

Reggel talpig erős sűrű ködre ébredünk. Hiába várjuk az idő jobbrafordultát, elhatározzuk tehát, hogy a Gutinra való felmenetelünket elhalasztjuk és besétálunk Nagybányára. A *Kapnik patak* festői szép völgyén szemergő esőben megyünk *Dióshalomig*. Az úttól nem messze boglyaalakú kőtuskókat látni, melyekről a népmonda azt tartja, hogy Szent Péter erre jártában úgy büntetett meg egy gazdát, ki vasárnap rakta szénáját kazlakba, hogy azokat kővé változtatta. *Dióshalomtól* az országot a *Raketehegy* nyúlványait keresztezi, egyik emelkedés a másikat követi. A szétterülő, kertek között fekvő *Lacfalva* magyar lakosságát, az 1717-es betörés alkalmával a tatárok kiirtották, ezután kerültek ide a románok.

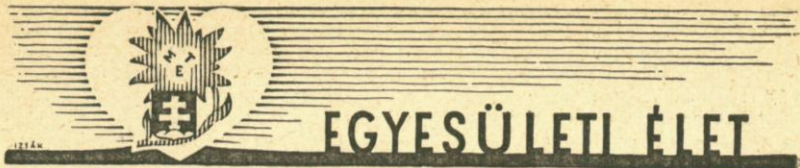
Az országot még néhányat kanyarodik, hullámzik, aztán *Felsőbánya* fölé érke-zünk. Előttünk fekszik az ősi bányaváros, *Nagybánya* egykori testvérvárosa. Szem-közt, a völgy tulsó oldalán a keresztül-kasul lyukasztott *Bányahegy* tárnanyílásai ási-toznak, tőle jobbra a kúpos *Somoshegy*, balra az erdős *Vöröshegy* emelkednek, lábá-iknál a város tarka háztetői között fehér tornyok karcúsodnak az ég felé.

Leereszkedünk a kedves kis városba, megnézzük a XVIII. század közepén épült kettőstetűjű barokk városházát, a bányahivatalok épületeit, a kéttornyú katolikus temp-omot, amely előtt nem hiába állottak ört 22 hosszú esztendőkön át Szent István és Szent László királyok szobrai.

Búcsút intve *Felsőbányának*, hamarosan *Giródtótfalu* tühegyes tornyú templomá-hoz érünk. A községben hajdan messze földön híres édes sajtot készítettek és ezért *Tejfeles-Tótfalunak* hívták. Aztán ismét a harsogó *Zazár* partján ballagunk. Esteledik. Nyugat felől derülni kezd, aranyos fény lángol *Nagybánya* tornyai felett. Ide intget már az ősi *Szent István torony*, *Nagybánya* évezredes magyar multjának jelképe. A magyar-multé, melybe gyökerezve mindig túléljük a keleti népek és álkultúrák pusztításra éhes rohamát.

Időadatok: 1. Kisvasúti végállomás—Feketepatak völgye—Forrásligeti (Izvara) menedékház (2½ óra)—Rozsály (1½ óra): összesen 4 óra. — 2. Forrásligeti menedékház—Rozsály-havas (1229 m.)—Pétercsúcs (Petricea, 1176 m.)—Mocsarastető (Jezurile) (2½ ó.)—1165 m. elágazás (½ ó.)—Juhartető (Paltinul) és Köröshegy északi oldalán Pintye forrásához (1½ óra)—989 m.—Magura déli oldalútja—Sujori-út—Alsókapnik—Kapnikbánya (4 ó.): összesen 8—9 óra. — 3. Kapnikbánya—Alsókapnik—Kapnikpatak völgye (1¾ ó.)—Bajfalu—Lacfalva—Felsőbánya (2½ ó.)—Giródtótfalu—Nagybánya (1½ ó.): összesen 5½—6 óra.

Útjelzések, útjelzőtáblák. A forrásligeti erde-zháztól a Rozsály-havas széléig, elfakult kék jelzés vezet, az ösvény kezdeténél „Rozsály” feliratú táblát találunk. A Máramarosi hágó 989 m. pontjától a Magura déli oldalához a Gutinra vezető jelzés annyira napszitta, hogy a jelzés színét nem sikerült megállapítanom. A Juhartető és Mocsarastető közötti Ürmösi vadászházikótól (1065 m. pont) jó kék jelzés visz le *Felsőbányára*. A forrásligeti háztól a Tatárszoros—Istvánmező—Máramarossziget felé vezető út piros jelzésű, iránymutató feliratról már szóltam. —A fentiekből látható, hogy 1941 őszén csak igen kevés és eléggé elhanyagolt jelzést talált a Rozsály—Gutin vidékén a turista. Ismerve azonban a nagybányai turistáknak a megszállás alatt kifejtett munkáját, nem kétséges, hogy területük útvonalhálózatát úgy fogják jelezni, mely méltó lesz multjukhoz.

A MTE 1941—42. évi negyvenegyedik vetítettképes előadásorozatának februárius 5-i előadását az elrendelt szünet miatt nem tarthatuk meg. Az elmaradt előadást a rendező bizottság március vagy április hónapban műsorba iktatja. A soron következő előadások: 1942. februárius 19: Dr. Csúry Jenő: Magyarországi várak, VIII. előadás. — Erdélyi várak, III. rész. — Március 5: Szöllőssy Jenő: Engadin. — Március 26: Hefty Gy. Andor: A Szepesség. — Április 9: Sujtó Béla: Felsőbányától a Ciblesig. — Április 16: Dr. Cholnoky Jenő: Távolkeleti képek. — Az előadásokat csütörtöki napokon, esténként 7 órai kezdettel a Szföv. Pedagógiai Szemináriumban (VIII., Mária Terézia-tér 8. III.) tartjuk. — Belépődíj nincs! Vendégeket szívesen látunk!

A Magyar Turista Egyesület 1942. januárius 12-én tartott választmányi ülésén dr. Cholnoky Jenő elnököt. A decemberi ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után a főtítkár felolvassa az elnökség címére érkezett újrúji üdvözlőket. — Ismerteti a vidéki osztályok beérkezett jelentéseit: a Debreceni Osztály 1941. évi közgyűlési jegyzőkönyve értékes beszámoló a földi osztályunknak a háborús viszonyok ellenére végzett eredményes munkájáról. A vasúti korlátozások és a kedvezmények hiánya miatt csak 22 hivatalos túrát rendezhettek. — Előadásorozatunk 9 előadását sokan hallgatták. — Az osztály karácsonyi felruházási mozgalma mellett 50 pengőt áldozott turistacélokra. A legteljesebb egyetértésben működő osztály taglétszáma 171 tag. — Az Egri Bükk Osztály menedékházai állapotáról tesz jelentést. — A Felsőgömői Osztály a Pozsallói menedékháznál szükséges istálló felépítéséhez a Központ anyagi támogatását kéri. A műszaki bizottság javaslatára a választmány az eredeti tervet nem fogadta el, minthogy a beküldött terv költségvetése közel 4000 P, amiből az osztály csak nagyon kis részt tudna fedezni, s a Központ pedig nem rendelkezik olyan fölösleggel, hogy a 4000 pengő építkezést vállalhatná. Újabb terv beküldését kéri, melynek költségei a 900 P-öt nem haladják meg. — A Rahóti Osztály elszámol a Dumeni menedékház javítás munkálataira küldött 900 P-ről és beküldte a kezelővel kötött szerződés egyik példányát. — A Váci Osztály legutóbbi választmányi ülésén az osztály helyi vonatkozású ügyeivel foglalkozott. — A Váci Püspöki Uradalom jószágkormányozója átíratásban tudtatta, hogy a honvédelmi miniszter elzárta a Váci Püspöki Uradalom erdőbirtokán át Katalinpusztáról—Magyarkút községig vezető turistautat. Az elzárást a T. L. januáriusi számában közvették. — A sebesült honvédeket megajándékozó karácsonyfűtőnk gyűjtése kimagasló sikerrel: 3599.41

P-vel zárult. A karácsonyi megajándékozásra 2400 P-t juttattunk, melyet 50 P-re elosztva kaptak kézhez a 10. sz. kővéd helyőrségi kórház sebesülteit. A december 24-én délután tartott ünnepélyen Vörös Tihamér alelnök tolmácsolta a M. T. E. karácsonyi üdvözlését. — A gyűjtésből fennmaradt összeg hasonló célú hovatartozásról később határoz az egyesület. — A főtítkár indítványára a választmány jegyzőkönyvi köszönetet szavaz a Dobogókői Családnak, a Hazai Takaréktársaságnak, a Péntekiek Asztalának, továbbá Antal Pál, Haffner Emil, Kauzál István és Weiss Rezső tagtársainknak, az egyesület nemescélú hazafias elhatározásának elősegítéséért. — G. Vargha Béla pénztári jelentése után Sáránszky Pál bejelenti, hogy a dobogókői parcellázási tervet kézhezvéve, hamarosan dönt a bizottság az új menedékház helyválasztása ügyében. — A Dobogókői menedékházba új bérlet szerződött. Eddigi működése kielégítő. — Dr. Dékány Mihály jelenti, hogy a Turista Szövetség a Keleti Mátra útjelzését a MKE-re bízta. Mivel ez a terület régebben a MTE munkaterülete volt, bejelentjük igényünket a Szövetségnek. Az igényelt munkaterület gondozását az IBUSZ Csoport vállalná. — A háznagy jelentése után a főtítkár felolvassa Sáránszky Pálnak a vidéki osztályok közp. közgyűlési szavazati jogának gyakorlását érintő indítványát. A javaslat felett az elnöki tanács véleményezése után határoz a választmány. — Dr. Cholnoky Jenő elnök az egyesületi tagok származási igazolásához szükséges tudnivalókat közli. — Felvételre 20 új tag jelentkezett. Kk.

A MTE házi síversenyét januárius 25-én kintű hóviszonyok mellett a Nagyszénáson a Sasok Társasága rendezésében tartotta. A háziverseny keretében a Sasok „Nagyszénási vándordíjért” és a Péntekiek 40 éves jubileumi síversenyének díjátért folyt a baráti vetélkedés. — A „Nagyszénási vándordíj”-ban:

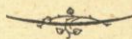
I. *Bahó* Ervin (Péntekiek), — II. *Károlyi Pál* (Csepeli O.), — III. *Dobondi István* (Csepeli O.), — A Péntekiek jubileumi versenyében: I. *Iványi Endre* (Péntekiek), — II. *Bahó* Ervin (Péntekiek), — III. *Dobondi István* (Csepeli O.). — A hölgyek síversenyét *Murai Józsefné*, — az ifjúsági versenyt *Murai Róbert* nyerte meg. A Péntekiek Asztala első díjként 100 P-ös, második díjként 50 P-ös vásárlási utalványt adott a győzteseknek. — Az egyesület síéletének irányítói örömmel vették a Péntekiek asztala lelkes fiatalságának bekapcsolódását a közös táborba, ahol a főcél: minél több túráslelőt nevelni!

A MTE Sasok Társasága februárius 2-án, Gyertyaszentelőkor, rendezte hagyományos teadélutánját az egyesület helyiségében. A farsangi hangulatú táncos összejövetelen a Csoportok nagyszámban képviseltették magukat. Az egybegyűlt turistavendégsereg — kb. 180-an — vidám hangulatban éjfélutánig maradt együtt. *Kristóf S.*

A MTE Tanítók Társasága jan. 24-én a csepeli *Petőfi-utcai iskolában* műsoros estélyt rendezett. A hanglatos ünnepség éppen egybeesett a hajdani *Tanítói Osztály* alakulásának felszázados fordulójával. 1942. febr. 4-én volt 50 esztendeje annak, hogy az osztály *Téry Ödön* kezdeményezésére, az egyesület első elnökének, *báró Eötvös Lorántnak*, részvételével megalakult. Nagy kezdeti lendülettel látott munkához, rövidesen az egyesület legerősebb alakulatai közé tartozott. Pályázatokot hirdetett, a jutalmazzottak díjazására alapot létesített, lapot indított, nagyszabású tanulmányutakat rendezett. Négy évi fennállás után elég erősnek érezte magát arra, hogy a maga lábán járjon. *Magyar Tanítók Turista Egyesülete* néven önállósult. Eredményes működését a *Turista Közlöny* közel 30 évfolyama bizonyítja. Sajnos, azonban a felfelé ívelő vonalat megtörtte a háború és a forradalmak szele. A jobb idők beálltával nem tudott erőre kapni. Megszűnt a folvíróat és az egyesület. — Felvethetjük a kérdést, milyen lett volna az életútja, ha továbbra is a MTE védőszárnyai alatt maradt. Átvészelte volna a nehéz időköt és újult erővel folytathatta volna a munkát tovább, — nem kellett volna egészen előlről kezdeni megint az utat. — A hamvadó tűz *Csepelen* lángolt fel úira. *Tarró Ferenc* adta ki a jelszót, hogy ismét tömöríteni kell a turista tanítókat. A csepeli *Petőfi-utcai iskola* tantestülete volt az alakulás magva. Okultak a multon, a MTE kebelében kívánják célukat elérni. — A meghitt hangulatú, színvonalas estélyt a *Társaság* elnöke, *Garrancsy Elek* igazgató nyitotta meg. Ismertette a *Társaság* céljait. A mult tanulságait *Szűtő Béla* központi titkár fejtette ki. — A műsor ötletet, derüt, igazi turista-felfogást sugárzott.

Különös értéket jelent, hogy a *Társaság*nak csaknem minden tagja szerepelt. A rendezésben az oroszlátnész a sokoldalú *Csergei Rózsit* és a fáradhatatlan *Tarró Ferencet* illeti. — Az ünnepélyt követő batyúbalon *vitéz Szereda Béla* iskolafelügyelő, igazgató mondta az első felköszöntőt. Művészelekről tanuskodó, nemesveretű szavaira *György Andor* központi alelnök válaszolt. Az elnökség meleg üdvözlését és együttérzését tolmácsolta. A táncosoké volt az utolsó szó. *S. B.*

A *Kir. Magyar Természettudományi Társulat* Egyetemes Szakosztálya ülésén *Korber Ernő* gimn. igazgató érdekes előadást tartott a *természettudományi kirándulásokon* követendő elvekről és gyakorlati természetű kérdésekről. A hallgatóság nagyfokú érdeklődését a hozzászólások nagy száma mutatta. *Kerégyártó Árpád* ny. tanügyi főtanácsos gazdag tapasztalataiból hozott fel példákat. Véleménye szerint a vezető tanár a nagy osztálylétszámok miatt nem tud teljes hatást és eredményt elérni. Sokkal nagyobb volt a hatása a vasárnapról-vasárnapra rendezett *turista jellegű kirándulásoknak*. A tudományos halkanőségű tanulókkal járta be a különböző tájakat. A természetet és a vele foglalkozó tudományokat ezeken a kirándulásokon tudta a legeredményesebben megszerettetni. Egvkori tanítványai közül jeles szakférfiak kerültek ki, akik elsősorban a kirándulásokon lettek a természet tudományok elkövetői. — *Pénzes Antal* fővárosi tanár rámutatott arra, hogy a kirándulások kitűnő nevelő eszközt jelentenek a természetvédelem gondolatának terjesztésében. Feltárta, hogy milyen sok természeti ritkaság ment veszendőbe a főváros környékén az utóbbi években. *Kárnáti Zoltán* egyetemi magántanár az iskolán kívüli népművelési bizottság tanulmányi kirándulásainak nagy sikerére hivatkozott. Kívánatosnak tartaná, ha az *Egyetemes Szakosztály* is rendezne természetvédelmi célzatú kirándulásokat. *Balogh János* egyetemi tanársegéd arra mutatott rá, hogy a széles körben használt növényhatározó mellé, új rendszerű rovarhatározóra is szükség volna. *Úthelyi Sándor* tagtársunk, a gvakorló gimnázium tanára — egy továbbképző tanfolyamon felmerült közöshai alapján — azt indítványozta, hogy a tanévek befejezése után rendezzenek a *tanárok részére tanulmányi kirándulásokot*. Lehetőleg olyan területeken vezessen a többnapos kirándulások útja, ahol menedékházak is vannak. Az estéken alkalom nyílna a természetben látottak megbeszélésére. — A *Magyar Földrajzi Társaság Didaktikai Szakosztálya* üléseinek ismertetése után, örömmel adtunk hírt a fenti szakülésről is. Az *iskolai kirándulások* érdekében folytatott mozgalom kiterjedése kedvező visszhangot keltett turistakörökben is. *S. B.*

TÉRKÉPÉSZET

Új erdélyi térképek. — A tavaly megjelent „Székelyföld” című 200.000-es, többszínű térképlappal indult sorozatnak további számai (a „Radnai havasok” és a „Szilágysági hegyvidék”) munkában vannak. Hatalmas feladatot vállalt magára a Honvéd Térképészeti Intézet, amidőn teljeseen új sikrajzzal és a térszíni formák megváltoztatott (újból magyarrá tett) neveivel, valamint az új települések gondos feltüntetésével óhajta kiadni az új térképeket. Rengeteg apróékes munkát, utánajárást, adatgyűjtést jelent ez a szakszerű előkészítés. — A „Székelyföld” c. lap megjelenésekor lerögzített tárgyilagos kritikánk is meghozza az eredményt, mert bizonyára elmarad az új turistatérképekről az a zavarteltő ábrázolás, mely vaskos piros vonalakkal kanyarította körül a megyehatárokat, sőt a városi és járási határokat is. Ezek helyébe a jelzett turistautak rajza kerül, amely az előbbi térképről teljesen hiányzott. Bizonyára elmarad a „nevezetesebb látnivalók” piros körbe foglalása is, hiszen — mint azt kifejtettük — etekintetben nagyon egyéni ízű az értékelési határ. Az új lapokon — értékelésünk szerint — sor kerül a sziklarajzra is, amely különösen a Radnai havasok vidékén nem hiányozhat. A nevezetesebb szurdokok feltüntetése sem marad el. A menedékházak magassági adatai is mind rákerülnek az új térképekre. Az újabban létesített keskeny s szélesnyomtávú vasutak, a tájkozódást elősegítő drótkötélpályák, stb. hiánytalan szerepelni fognak a korszerű rajzú, plasztikus árnyalással művészi szépségűnek ígérkező új térképeken. A térszíni formák neveinél az Intézet a már legutóbb is megkezdett új úton jár. A visszatért hegyek m'ndegyikének igyekszik megkeresni régi magyar nevét, hogy az új térképek a földrajzi és szellemi munkaterületek nemzetvédelmi feladatainak is eleget tegyenek. Az új térképek adatszolgáltatásához — az Intézet felkérésére — Egyesületünk is hozzájárult. A névrajz rendkívül fontos kérdését külön bizottság tárgyalta. Ennek vezetőjéül dr. Cholnoky Jenő elnökünket kérték fel, tagjai sorában pedig lapunk szerkesztője is helyet kapott. A bizottság — nyelvészek, földrajztudósok, térképészek bevonásával — értékes munkát végzett, melynek eredményei az új térképeken már mutatkozni fognak. Köszönet illeti a Honvéd Térképészeti Intézetet, hogy rengeteg más munkája mellett, időt és fáradságot szentel újabb turistatérképek elkészítésére is. Ha mindazok az okszerű változások, melyeket a székely-

földi térképlap megjelenésekor szóváltattunk, — s amelyeket az Intézet kiváló vezetője is elfogadott, — az új térképeken már hiánytalanul érvényesülni fognak, akkor bizonyára teljes meglepéssel köszönhetik turistáink a sorozatnak a közeljövőben megjelenő újabb számain. Értésülésünk szerint előbb a *Radnai havasok* térképe jelenik meg, amely kapcsolatot teremt a néhány évvel ezelőtti kárpátaljai turistatérképpel. Ezután rövidesen a *Szilágysági hegyek* lapja is kikerül a nyomdából, amelyen viszont a Bihar-hegység teljesen új sikrajza is (a nagyvárdi turistáknak az elmúlt két évtizedben végzett lelkes feltáró munkája eredményeként) értékes új adatokkal szerepel.

p. gy.

Régi térképeket között egy legutóbbi számának mellékletként a „Die Alpen” svájci turistalap. Az érdekes kiállítású, ódon térképeken nem az egykori ábrázoló mód kezdetleges egyszerűsége fogta meg a szemlét, hanem inkább a térszíni formák ősi neveinek erdelti, népies csengése. Ezzel kapcsolatban önkéntelenül eszünkbe ötlük, hogy mennyi sok régi magyar térkép vész el olyanok kezén, akik csak elvetni való lomot látnak az ilyen régies, napszitta, egérrága nyomtatványokban. Pedig éppen mostanában lenne nagy szükség minden régi magyar feljegyzésre, amely egyes tájak, patakok, hegyek, dülök ősi nevét őrzi. Az újabbleltű térképeken, melyeket a közös monarchia idején nagy részt cseh és osztrák beamterek készítettek, nagyon sok eredeti magyar név elcsikadt, vagy érthetatlenné torzul. Ezek az értelmük-ből kiforogott helynevek a mai térképeken is még sokhelyütt kísértének. — Lapunk szerkesztője már régebben céljai közé iktatta a turistatérképek neveinek magyarosítását. Ezen a téren már komoly eredményekre tekinthet vissza. A Honvéd Térképészeti Intézet legutóbbi hivatalos állásfoglalásával kapcsolatban meginkább előtérbe került a térképek névirásának „magyarítása”. Kiváltképpen a most készülő, nemzetiségi területeket ábrázoló térképlapok szerkesztésénél okoz sok fejtörést és utánajárást az ősi magyar nevek felkutatása. Ősdi gazdasági térképeken, erdőbirtokok régi ábrázolatain azonban gyakran találunk jól felhasználható adatokat. Azzal a kérréssel fordulunk tehát olvasóinkhoz, ha családi könyvtárunk vagy egyéb írásos régi „lumlom”-jaik között ősi térképekre bukkannak, sziveskedjenek ezeket megtekintésre szerkesztőségünkhöz eljuttatni!

p. gy.

IRODALOM

Erdély. (Ütikönyv. Irta dr. Reich Milton Oszkár. Második, átdolgozott s bővített kiadás. Térképmellékletekkel és a szerző fényképfelvételeivel. Az Eggenberger-könyvkereskedés kiadása, 1942. Zsebrétű kötet, 232 oldal.) — Az utóbbi időben annyi silány erdélyi-vendégihivogató jelent meg, hogy már szinte bizalmatlanul nyúl az új és egyre újabb kötetek után. Ennek a zsebkönyvnek kiadója, szerzője és a könyv mondanivalóinak tárgyalása bizalmat gerjeszt. Az első kiadás még 1910-ben látott napvilágot. Az ügyes könyvecske hamarosan kapós lett. El is fogyott. Szerzője jó munkára vállalkozott, amikor — a közérdeklődésnek megfelelően — átdolgozta és kibővítette régi könyvét. Az adatok hatalmas szerűjéről csak a megrostált értékeket hordta egybe, amint előszavában a többi között említi: „*a Magyar Turista Egyesület által kiadott Turisták Lapja* cikkeiben foglalt tapasztalatok és adatok, amelyek hi-telességéhez kétség nem fér, nagy mértékben segítségemre voltak.” A földrajzi nevek használatánál is a Turisták Lapja többibben le-rögzített álláspontját teszi magáévá (és bár ebben a tekintetben néhány bosszantó hibát találunk a kötetben), általában dicsérettel szólhatunk a kis kötetről. Az általános rész történeti áttekintéssel kezdődik, majd Erdély fekvését, közigazgatási beosztását, földrajzi viszonyait és népességét ismerteti. Az éghaj-lat, ásványi kincsek, növényzet és állatvilág ügyesen megírt fejezetei után Erdély népeiről és a jelenlegi közlekedési lehetőségekről ad számot. A részletes leírás során előbb a „visz-szatért Erdélyt” ismerteti 24 fejezetben (csak-nem 100 oldalon), de az „elcsatolt Erdély”-nek is 24 fejezetet szán (75 oldalon). — A könyv tárgyalási modora közvetlen. Az egyes részek leírásánál mindenre kitér, ami a szem-lélődő és művelődni vágyó utasembert érdekelheti. Az a történelmi hangulat, amely Erdélyben mindenütt körülöleli a vándort, a könyv lapjain is lépten-nyomon érezhető. Nem kifejezetten turistakalauz, mert nem részletezi az egyes, gyakrabban járt turistaútvonalakat, de erre, még az ilyen elég bőlelveztető kötetben sem jut elegendő hely. A fűrdő- és üdülőtelepek környékén azonban a kirándulólehetőségeket is sorra felemlíti. Külön érteke a kötetnek a néhány jó tájékoz-tató várostérkép és a természeti szépségeket híven visszatükröző művészeti fényképek nagy száma. Az Eggenberger-könyvkereskedés szép kiállításban adta ki a gyakorlati hasznú üti-könyvet.

p. gy.

MABI Tudósító. (Felelős kiadó: dr. Hindy Zoltán, felelős szerkesztő dr. Keleti József. Havi folyóirat. 8°, 1942. I. évfolyam. 1. szám.) — Címét olvasva, azt hinné az ember, hogy a folyóirat „házipapja” az intézetnek. Sokkal több ennél, közérdekű tartalmával egyetemesebb célokat szolgál, minden magyar találhat benne megszívlelni valót. A biztosító intézetek — a fejlődés során — túljutottak már azon a fokon, hogy csupán „betegpénz-tárak” legyenek. Azelőtt egyedül a gyógyít-ás volt a cél, most az egészségvédelem ke-rült előtérbe. Ennek szolgálatában áll a fo-lyóirat is, hiszen alcime szerint az egészség-védelmi ismeretterjesztés a célja. A gyógyít-ás valóban csak a pénztári tagokat érinti, az ismeretterjesztésnek ellenben nincsenek hatá-rai. Az intézet büszke lehet kiadványára, tö-retlen ugaron jár! A társadalombiztosítás te-rén hazai és külföldi vonatkozásban egészen egyedülálló ez a vállalkozás! Büszkeséggel állapíthatjuk meg, hogy a *Turisták Lapja in-venციózus szerkesztője* volt lelkes hírvérője a lapindítás eszméjének. A MABI áldozatkész vezetősége, dr. Hindy Zoltán intézeti igaz-gatóval és dr. Keleti József főorvos-igazga-gatóval az élen, lehetővé tette, hogy testet öltessen az eszme. Lehetőség, teret nyuj-tottak ahhoz, hogy a nemes szívűből fakadt tervek megvalósuljanak. Módot adnak a munkára annak, akinek lelke tervek kohója, akiben egy pillanatra se szunyad a tetterő. Milyen felemelő látni, hogy a MABI ép-en most, ezekben a nehéz napokban indít lapot. Tudja, hogy a magyar betű milyen hatalom. A lap tartalmát az ismeretterjesztő cikkek túlsúlya jellemzi. Tudományos alapve-tésű a váz, de a betűi mindenkihez szól. Külö-nös örömrünk, valamint a testi egészség szolgálata mellett, a lelki egészség ápolásáról sem fe-ledkezik meg. — A turistaság a korszerű egészségvédelem egyik fontos eszköze, a tu-ristatársadalom tehát lelkes érdeklődéssel ki-séri a MABI egyre szélesebb kereteket ölelő munkáját. Felfigyelt az intézet *kirándulásaira, üdültőtáboraira*, ezentúl a lapot is számon fogja tartani. Az első szám anyagából főkép-en a „Sportorvos és egészségvédelem” című közlemény, valamint az „Elsősegélynyújtás” és „Ifjúság” című rovatok tarthatnak számot a turisták fokozott érdeklődésére. A *Turisták Lapja* lelkes olvasói a folyóirat forgatásakor, a névtelen íráskor olvasásakor bizonyosan fel-fedezik majd szerkesztőnk hangját, kezenvo-mát. A csinos kiállítás a lapunkat is előállító „Elet” nyomda érdeme.

S. B.

Kirándulásaink.

Figyelem!!! A bizonytalan menetrend és a jelenlegi rendkívüli körülmények miatt változások történhetnek. Ezért kérjük a kirándulásainkon résztvenni óhajtó t. tagjainkat, hogy előző héten feltétlenül érdeklődjenek a kirándulást vezető csoportnál, vagy a vezetőnél. — Kirándulásainkon vendégeket szívesen látunk.

1942 februárius 22. — *Dobogókői Család.* — Sítúra sioktatással a Sváb-hegyen. Disznófó—Anna kápolna—Jánoshegy—Budakeszi. T. 10 ó. zugligeti v. v. a pályatest feletti hídon. V. Prettenhoffer Gusztáv, sioktató, dr. Kun Miklós. — *Péntekiek.* — Sítúra: Dobogókő—Sikáros—Dömörkapu—Szentendre. T. 8.15 ó. Blaha Lujza-téri aut. m. á. V. Fritsch Vilmos. Előzetes jelentkezés a csoportnál. — *Sasok.* Hűvösvölgy—Sasothon—Hűvösvölgy. Gy. 4 ó. T. 9 ó. hvölgyi v. v. á. V. Pusztai Nándor. — *Vándorfiúk.* — Sítúra a Budai hegyekbe. T. 9.30 ó. fogaskerekű előtt a városmajori áll. V. Albrecht Károly.

1942 március 1. — *Dobogókői Család.* Zugliget—Jánoshegy—Budakeszi. T. 9.45 ó. zugl. v. v. á. V. Vitt Aranka. — Kékes Csoport. Pomáz—Margitliget—Oszoly —Kevélyek—Pilisborosjenő—Óbuda. Gy. 5 ó. T. 8.15 ó. HÉV Mhf. V. Bomba József v. v. — *Sasok.* Óbuda—Hármashatárhegy—Csúcshegy—Pesthidegkút—Hűvösvölgy. T. 9 ó. újlaki templom. V. Tóth Sándor. — *Vándorfiúk.* Farkasrét—Csillebérc—Makkosmária—Virágvölgy—Budakeszi. Gy. 3 ó. T. 9.30 ó. farkasréti v. v. á. V. Lillin Lajos.

1942 március 5. — *Vetítettképes előadás a Pedagógiai Szemináriumban. Szölössy Jenő színes fényképekkel kísért előadása Engadinról.*

1942 március 8. — *Kékes Csoport.* Csév—Klastrompuszta—Pilisnyereg—Feketehegy—Öregszirt—Fehérszirt—Dorog. Gy. 6 ó. V. Dékány Ilus vv. Közlebbi az III. 4-i összejövetelen (21 ó. Arany Sas vend., Budaörsi-út 7. Tel. 268—595). — *Péntekiek.* Pomáz—Köhegy—Szentendre. T. 8.15 ó. HÉV. Mhf. V. Kreiszer Károly vv. — Egyesületünk *IBUSz Csoportja, Ifjúsági Csoportja* és *Vándorfiúk Asztala* csatlakozik a *Péntekiek* fenti kirándulásához!

1942 március 15. — *Dobogókői Család.* Petőfi emléktúra. Pomáz—Köhegy—Szentendre. Gy. 4 ó. T. 8.15 ó. HÉV. Mhf. V. Novák Annus. — *Sasok.* I. Csév—Klastrompuszta—Feketekövek—Pilisszántó—Klotildliget. T. 6.40 ó. Nyug. pu. V. Fuchs József; II. Séta a Budai hegyekben. T. 15 ó. Széll Kálmán-tér. V. Biró Eta.

1942 március 22. — *Dobogókői Család.* Nagykovácsi—Anna órház—Nagykopasz—Feketehegyek—Budakeszi. T. 9.40 ó. hvölgyi v. v. á. V. Barabás István. *Sasok.* Farkasrét—Csillebérc—Lóhegy—Budakeszi. T. 9 ó. farkasréti v. v. á. V. ifi. Tóth János. — *Vándorfiúk.* Csév—Klastrompuszta (H)—Pilisnyereg—Kétkükkfanyereg—Dobogókő—Zsiványsziklák—Szurdok—Szentkút—Pomáz. Gy. 1½—6 ó. V. Szicher Dezső. Előzetes jelentkezés az Asztal összejövetelén, csütörtök esténként 21 órakor.

1942 március 26. — *Vetítettképes előadás a Pedagógiai Szemináriumban. Hefty Gyula Andor: A Szepesség.*

Látogassuk az Országos Turista Múzeumot. Itt a múzeumlátogatások ideje. Nyitva van hétköznapokon: hétfőn, kedden, csütörtökön és pénteken 18 és 20 között, vasárnap 9—13 óráig. Bp., Bathory-u. 5. III.

MTE könyvtári órák: hétfő—kedd—csütörtök esténként 7—9 órák között. — **MTE titkárság hivatalos órái: szombat kivételével minden nap este 6—8 óráig.** — **Háznap: kedd—csütörtök 6—8 óráig.** — **Szerkesztőség: csütörtök este 8—10 óráig.**

A kiadásért Papp Dénes, a szerkesztésért Peitler Gyula dr. felelős.

16.605. — „Élet” Irod. és Nyomda Rt. XI., Horthy M.-út 15. — Igazgató: László Jenő

Kárpátalja új turistatérképé

1:200.000 méretarányban, nyolcszínű művészi nyomtatásban, a legújabb adatokkal, II. kiadásban elkészült. A Magy. Kir. Honvéd Térképészetnek ehhez a teljesen korszerű, pompás munkájához a turista és vándorforgalmi adatokat a Magyar Turista Egyesület szolgáltatta. — Kárpátaljára készülõ természetjáróknak, autósoknak, üdülõknek a térkép nélkülözhetetlen utitársuk!

Ara
2
pengõ

Kapható a Magyar Turista Egyesület központjában (VIII., József-utca 23.) és az összes könyvkereskedésekben.

KLISÉKET.
W. WEINWURM ANTAL
BUDAPEST, IV., KAMMERMAYER-U. 5. TELEFON AUT. 891-37

Hoffmann
KÉPEK
KÉPKERETEK
IVKÁROLY-KÖRÜT. 28.
IVCERLŐCZY U. 5.

MŰVÉSZI KÉP
ÉS HOFFMANN KÉPKERET
AZ IGAZI OTTHON DISZJE!

A TERMOSZBAN
TÉLEN-NYÁRON

Fratelli
Deisinger-tea

LEGYEN.

- IV., Ferenciek-tere 1.**
Telefon: 183-332.
II., Margit-körút. 38/b.
Telefon: 161-175.
XI., Horthy M.-út 41.
Telefon: 258-222.
V., Szt. István-körút 16.
Telefon: 121-396.

Megbízható sífelszerelést
SCHMIDT — SZIGETI — SZÉL
sportszaküzletéből vegyen!

Budapest, V. kerület, Személynök-utca 16.

Telefon: 11-44-33.

TÉRKÉPET,
ÚTIKALAUZT,
TURISTA-
SZAKKÖNYVET

egyesületünk központi titkársága
úttján is beszerezhetünk:

BUDAPEST,
VIII., JÓZSEF-UTCA 23.

**Téli
sportszerek**

legjobban,
legolcsóbban:

Skaba és Pläkl

BUDAPEST,
Csak
IV., Váci-utca 40.

Klastrompusztai menedékházunk

a legkedvesebb pihenő és üdülőhely a Pilis lábánál festői környezetben. — Megközelíthető Csév és Klotildliget vasútállomásokról, valamint a Kétybükfanyergi autóbussz megállótól. Napi teljes ellátás P 5.— és a hálódij.

Minden amatőrfényképező olvassa el a

FOTOMŰVÉSZET

havonta megjelenő számait.

Magasszínvonalú cikk- és képanyag, állandó pályázatok díjakkal. — Kapható 40 fillérért minden fotoszaküzletben. Előfizetése egy évre 4.— P-ért a „Fotoművészet“ főbizományosánál:

BUDAPEST, VII., HERNÁD-UTCA 4. SZÁM.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-u. 23. Telefon 137-673.

A kiadásért Papp Dénes, a szerkesztésért Pettler Gyula dr. felelős.

Nyomta az „Élet“ Irod. és Nyomda Rt. Bpest, XI., Horthy Miklós-út 15. — Igazgató: Laiszky Jenő.